

حرکت به سمت مسوولیت اجتماعی در نظام بانکی ایران

بنگاهها در سالهای اخیر به دغدغه ای جهانی و رو به افزایش در میان دولت ها و مدیران بنگاه ها مبدل گشته است. حرکت به سمت مسوولیت اجتماعی در سطح جهانی از رشد جهانی بنگاه ها نشأت می گیرد. رشد و توسعه بنگاه ها در سطح جهانی علاوه بر کمک به رونق اقتصادی جوامع، افزایش نگرانی عمومی و کاهش اعتماد نسبت به نحوه فعالیت بنگاهها را نیز در پی داشته است. در مجمع جهانی توسعه پایدار (WBCSD) که در ماه سپتامبر سال ۲۰۰۲ برگزار شد، نظارت و بررسی اثرات عملکردی کسب و کار بنگاهها، مبارزه با فقر و حفظ محیط زیست سه دغدغه اصلی مجمع را شامل شدند. بنابر جمع بندی مجمع، برقراری تعامل بین بنگاهها، دولت و جامعه کلید توسعه پایدار بین المللی است. بنابراین، به منظور بهره برداری از مزایای جهانی شدن کسب و کار بنگاهها، دولت ها موظف به ارتقاء مسوولیت اجتماعی بنگاههای خود هستند. بنگاهها نقشی حیاتی در دستیابی به منافع جهانی شدن بازی می کنند و مسوولیت اجتماعی بنگاه ها این امکان را فراهم می سازد تا در حین بهره مندی از مزایای جهانی شدن بتوان تا حد امکان از آثار سوء اجتماعی و زیست محیطی فعالیت در سطح جهانی دوری جست.

در مقایسه با سایر بنگاه ها، بانک ها نقشی کلیدی در نهادینه سازی مسوولیت اجتماعی در جوامع ایفا می کنند. نقش بانکها به عنوان تسهیل گر و محرک چرخ های اقتصاد و تجارت، به عنوان نهادهای مولد ثروت و همچنین به عنوان فراهم آورندگان خدمات برای اجتماعات محلی، ملی و بین المللی بیانگر اهمیت این موسسات در به جریان اندازی حرکت فکری مسوولیت اجتماعی در کل جامعه است. اگرچه صنعت بانکداری، برای مدت طولانی، بخشی با تاثیرات منفی زیست محیطی و اجتماعی ناچیز و قابل چشم پوشی در نظر گرفته می شده است اما در سال های اخیر، موسسات مالی به وسعت دامنه فعالیت های اجتماعی و زیست محیطی قابل اجرا در موسسات خود پی برده اند. چرا که موسسات مالی علاوه بر نقشی که از طریق مدیریت ارزیابی اثرات عملکرد خود بر جامعه دارند، نقشی حیاتی در تشویق و انگیزش مشتریان (حقیقی و شرکتهای) خود به اقدام مسئولانه و

کاهش اثرات سوء اجتماعی و زیست محیطی فعالیت های خود دارند. از آنجا که موسسات مالی نظارت و کنترل جریان سرمایه، وام دهی، تامین مالی پروژه ها و سیاست ها و اقدامات بیمه ای را بر عهده دارند، قادرند در نحوه عملکرد کسب و کارهای تحت حمایت خود اعمال نفوذ نمایند. به این ترتیب، بانک ها می توانند بنگاه ها را وادار به پاسخگویی در قبال مسائل و معضلات اجتماعی و زیست محیطی نمایند که ناشی از کسب و کار آنها است. به این ترتیب، عدم توجه بنگاهها به مسئولیت های اجتماعی و عواقب عملکردی خود می تواند ریسک های سرمایه گذاری و اعتباری چشمگیر برای آنها به همراه داشته باشد.

با توجه به آنچه ذکر شد، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به عنوان پایه گذار سیاست های بانکی و برانگیزنده بانک ها به سوی تحقق مسئولیت اجتماعی می تواند آغازگر جنبش مسئولیت اجتماعی در صنعت بانکداری و نظام بانکی کشور و پس از آن، در دیگر صنایع و بنگاهها باشد. در این راستا، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به عنوان نهاد تنظیمی و نظارتی بانک ها، موظف است با ایجاد زیرساخت های لازم برای نهادینه سازی مسئولیت اجتماعی در بانک های کشور روند مسئولیت پذیری اجتماعی را در صنعت بانکداری و در پی آن سایر صنایع کشور تسهیل و تسریع نماید. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می-تواند با وضع مقررات و استانداردهای عملکردی مناسب جهت نظارت بر فعالیت بانک ها از جنبه توجه به مسئولیتهای اجتماعی به نظارت و ارزیابی بانک ها بپردازد. به عنوان مثال، می توان به برگزاری کنفرانس ها و سمینارهای مربوط به مسئولیت اجتماعی در صنعت بانکداری، ایجاد کمیته های مبارزه با رشوه، فساد مالی و پولشویی، الزام بانک ها به ارائه گزارش های سالانه مسئولیت اجتماعی، الزام شفافیت و آشکار سازی اطلاعات بانکی به ذینفعان و همچنین قرار دادن استانداردهای مناسب برای بانک ها به عنوان مهمترین نهادهای سرمایه گذاری فعال در جامعه اشاره نمود. به علاوه، با توجه به اهمیت و ارزش روزافزون بانکداری اسلامی در دنیا و همچنین جلب توجه سرمایه گذاران و مشتریان به این نوع بانکداری، یکی از خطوط اصلی فعالیت های بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می تواند ایجاد بانک های اسلامی و ارائه خدمات بانکی اسلامی در سطح داخلی و بین المللی باشد.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران هر کشور نهاد سياست گذار، ناظر و هدايت كننده جريان سرمايه گذاري در کشور است که شامل سرمايه گذاري مستقيم بانک ها (شرکت های سرمايه گذاري بانک ها) و همچنين سرمايه گذاري های بنگاه های اقتصادي است که در ادامه بدان می پردازيم:

- سرمايه گذاري بانک ها: حجم بالايی از سرمايه گذاري های کشور توسط بانک ها انجام می شود. به بيانی ساده تر، بانک ها خود پروژه های سرمايه گذاري را تعريف می کنند. بنابرین در اختيار داشتن یک مدل و چارچوب می تواند نقشه راهی را برای بانک ها بوجود آورد که در برگيرنده استانداردها و اصول مسئوليت اجتماعي است.

- سرمايه گذاري بنگاه های اقتصادي: در نتيجه اختصاص منابع مالی به پروژه های توسعه پايدار و يا عدم اختصاص آن، روند توسعه پايدار را در هر کشور مشخص می کند. امروزه بانک ها متعهد می شوند تا مسئولانه عمل کردن را در راس امور تحت اختيارشان قرار دهند. برای مثال عملکرد یک بنگاه اقتصادي يا توليدي در زمينه حفاظت از محيط زيست یک پيش شرط جهت اعطای وام به بنگاه است و در صورتی که تخلفی در اين زمينه از سوی بنگاه صورت پذيرد، بانک ادامه تسهيلات را متوقف می کند.

ايجاد سينرژی و يا هم افزایی بين بانک ها و بنگاه های اقتصادي برای دستيابی به اهداف توسعه پايدار از دستاوردهای اين حرکت است. بانک مرکزی به عنوان کل و ساير بانک ها در زیرمجموعه، با اختصاص درست منابع و طرح های تشويقي/حمایتي می توانند در دراز مدت در فعاليت های اقتصادي، اجتماعي و زيست محيطی تأثير گذار باشند. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ايران می تواند به عنوان متولی اين امر، از کليه بانک ها و موسسات مالی و اعتباری بخواهد تا مسئوليت های اقتصادي، اجتماعي و زيست محيطی را هم در سرمايه گذاري مربوط به بانک و هم در اعطای تسهيلات به بنگاهها جهت سرمايه گذاري هايشان رعايت کنند. بانک مرکزی می تواند اصول گزارش دهی يکپارچه ای را تدوين نمايد تا بر اساس آن از کليه فعاليت های سرمايه گذاري کشور تصوير واضحی داشته باشد تا بتواند در تصميم گيري های اعطای تسهيلات به درستی عمل کند. در اين سيستم گزارش دهی جهانی که شامل گزارشات سالانه بنگاهها از عملکرد اقتصادي شان است، گزارش های مربوط به جامعه و محيط زيست نیز ارائه داده می شود.

آیا سرمایه‌گذاران فردی و نهادی در ایران مانند شرکت‌های سرمایه‌گذاری، صندوق بازنشستگی و بانک‌ها هنگام تصمیم‌گیری برای سرمایه‌گذاری، علاوه بر در نظر گرفتن معیارهایی چون بازدهی مالی، سود سرمایه و ریسک به معیارهای اجتماعی و زیست‌محیطی و حتی حاکمیت شرکتی توجه می‌کنند؟

آیا برای سرمایه‌گذاران ایرانی در هنگام تصمیم‌گیری برای سرمایه‌گذاری، آموزه‌های دینی، معیارهای اخلاقی اجتماعی و زیست‌محیطی اهمیت دارد و بر تصمیم‌گیری‌شان تأثیرگذار است؟

آیا برای بانک‌های کشور هنگام ارزیابی تسهیلات یا عقد مشارکت مدنی مهم است که در جایی سرمایه‌گذاری نمایند که مسئولیت‌های اجتماعی و زیست‌محیطی و حاکمیت شرکتی در آن لحاظ شده باشد؟ چرا که مؤسسات مالی علاوه بر نقشی که از طریق مدیریت ارزیابی اثرات عملکرد خود بر جامعه ایفا می‌کنند، نقشی حیاتی نیز در تشویق و انگیزش مشتریان (حقیقی و شرکتی) خود به اقدام مسئولانه و کاهش اثرات سوء اجتماعی و زیست‌محیطی فعالیت‌های خود دارند. این نهادهای سرمایه‌گذار به چه میزان در توسعه پایدار کشور نقش دارند؟

آیا بورس، بیمه و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می‌توانند شرکت‌ها را از این منظر رده‌بندی کرده و برای دیگر سرمایه‌گذاران حساس به این مسائل، نقشه راهی برای سرمایه‌گذاری ترسیم کنند؟

آیا دید منفی سرمایه‌گذاران نسبت به شرکت‌هایی که فعالیت‌های غیرمسئولانه دارند، می‌تواند بر قیمت سهام این دست شرکت‌ها تأثیر نامساعدی بگذارد؟

بانک‌ها و مسئولیت اجتماعی

بانک‌ها نقشی کلیدی در رونق اقتصادی هر کشور ایفا می‌کنند. نقش بانک به عنوان تسهیلگر و محرک چرخه‌های اقتصاد و تجارت، به عنوان نهاد مولد ثروت و همچنین به عنوان تامین‌کننده خدمات برای اجتماعات محلی، ملی و بین‌المللی حیاتی و غیر قابل انکار است. با توجه به مسئولیت عظیم بانک‌ها در توسعه اقتصادی

اجتماعات، چه در سطح ملی و چه در سطح بین المللی، مسئولیت اجتماعی بانک ها در مقایسه با سایر بنگاه های فعال در عرصه صنعت و اقتصاد پررنگ تر است و در عین حال تاثیر مستقیم بر عملکرد مسئولان سایر بنگاهها دارد. اگرچه بانک ها و بازارهای مالی در معرض نوسانات بازار هستند و با مشکلاتی از قبیل بدهی های پرداخت نشده و مسائل مربوط به ساختار ترازنامه مواجهند اما بانک ها موظفند با این مشکلات به صورت مسئولانه به مقابله بپردازند. به علاوه، بانک ها وظیفه دارند در قبال مشکلاتی که برای جامعه و شهروندان اجتماعی خود به وجود می آورند، پاسخگو باشند.

در سال های گذشته، توجه به **مسئولیت اجتماعی** بنگاه ها به طرز چشمگیری افزایش یافته است و مسئولیت اجتماعی بنگاه از یک حس مسئولانه صرف به یک اولویت غیر قابل اجتناب در دستور کار مدیران مبدل گشته است. با توجه به اینکه همواره سیاست های بانکی در راستای سود رسانی به طبقات ثروتمند جامعه شکل گرفته است، توجه به طبقات آسیب پذیر و قشرهای کم درآمد و بیکار می تواند در تحقق مسئولیت اجتماعی بنگاهها نقش به سزایی داشته باشد. البته این گفته به معنای اعطای کمک های خیرخواهانه به این اقشار نیست بلکه به معنای ایجاد زیرساخت ها و محرک های لازم برای رشد و ارتقاء بنیادین وضعیت اجتماعی و اقتصادی جامعه می باشد. بانک ها و به طور خاص بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می توانند از طریق تسریع رشد اقتصادی، ایجاد انگیزه در افراد به شناخت و درک توانمندی ها و استعدادهای بالقوه خود و برانگیختن اجتماعات به حمایت و پشتیبانی از چشم اندازهای مسئولانه خود به عنوان رهبر و پیشرو در پیاده سازی و اجرای نهضت مسئولیت اجتماعی بنگاه ها در کشور عمل نمایند.

شکل گیری جنبش مسئولیت اجتماعی بنگاهها از دو عامل کلیدی ناشی می شود. اولین و مهمترین عامل، مسأله مربوط به تدوام کسب و کار و اثرات بلند مدت فعالیت بنگاه ها بر وضعیت اجتماعی و اقتصادی جوامع فعال در آنهاست. دومین عامل رشد آگاهی از نتایج و عواقب ناشی از تغییرات آب و هوای جهانی است. هیچ یک از این دو عامل به طور خاص موضوع جدیدی نیستند بلکه آنچه تازگی دارد توجه و استقبال احزاب و گروه های مختلف از این دو مقوله است.

اگرچه، صنعت بانکداری برای مدتی طولانی، به عنوان بخشی با تأثیرات منفی زیست محیطی و اجتماعی قابل چشم پوشی در نظر گرفته می شد، اما موسسات مالی در سال های اخیر به وسعت دامنه فعالیت های اجتماعی و زیست محیطی قابل اجرا در موسسات خود پی برده اند. موسسات مالی علاوه بر نقشی که از طریق مدیریت و ارزیابی تأثیر عملکرد خود بر جامعه دارند، نقشی حیاتی و مهم در تشویق و انگیزش مشتریان خود به اقدام مسئولانه و کاهش اثرات سوء اجتماعی و زیست محیطی فعالیت های خود دارند. از آنجا که موسسات مالی نظارت و کنترل جریان سرمایه، وام دهی، تأمین مالی پروژه ها و سیاست ها و اقدامات بیمه ای را بر عهده دارند، قادرند در نحوه عملکرد کسب و کارهای تحت حمایت خود اعمال نفوذ نمایند. مسائل و معضلات اجتماعی و زیست محیطی می توانند ریسک های سرمایه گذاری و اعتباری چشمگیری به همراه داشته باشند. از سوی دیگر، سازمان های غیردولتی NGO ها به طور جدی موسسات مالی را مورد نظارت قرار داده اند. این سازمان های مردمی موسسات مالی را تحت فشار قرار داده اند تا معیارهای خود در انتخاب مشتریان برای ارائه تسهیلات مالی را اصلاح کنند و از این طریق، اطمینان یابند که پروژه های مورد حمایت آنها اثرات سوء زیست محیطی، زیانها و بی عدالتی های اجتماعی یا سوء استفاده از حقوق انسانی را به همراه ندارند:

زیان های زیست محیطی

- زیان های زیست-محیطی ریسک هایی برای موسسات وام دهنده به دنبال دارند که از آن جمله می توان به ریسک های قانونی ناشی از زیان به شخص ثالث و تأثیرات منفی آن بر ارزش وثیقه نزد بانک اشاره نمود.
- برخی از گروه های ذینفع دامنۀ مسئولیت های زیست محیطی موسسات مالی وام دهنده را به گونه ای وسعت داده اند که حوزه فعالیت های مشتریان آنها را نیز در بر می گیرد. موسسات سرمایه گذاری موظف شده اند تا استانداردهای مرتبط با مسئولیت های زیست محیطی را در شرایط و الزامات وام دهی و سرمایه گذاری خود ملحوظ نمایند.

زیان های اجتماعی

• در حال حاضر، در بسیاری کشورها، ارائه گزارش سالانه مسئولیت اجتماعی برای موسسات مالی به یک الزام مبدل گشته است. موسسات مالی با سطح دارایی های بیش از یک میلیارد دلار باید اطلاعاتی در زمینه فعالیت های بنگاه خود در حوزه های کمک های خیریه، مشاغل، روش های مختلف ارائه خدمات مالی و گشایش و بستن شعب موسسه خود ارائه نمایند.

• به عنوان مثال، از سال ۲۰۰۳، سه بانک بزرگ RBC Financial، CIBC و HSBC Canada به طور آشکار به اصول Equators Principle، مجموعه ای از خط مشی های داوطلبانه جهت مدیریت مسائل اجتماعی و زیست محیطی در تامین مالی پروژه ها، پیوستند. در حمایت از این خط مشی ها، این بانک ها با ۱۲ موسسه مالی جهانی دیگر همگام شده اند. طبق این اصول، بانک های شرکت کننده باید از قوانین زیست محیطی و اصول مربوط به سلامتی و بهداشت تبعیت کنند و در مورد انحرافات از این اصول دلایل کافی و قابل قبول ارائه دهند. با وجود اینکه این خط مشی ها طیف وسیعی از اصول مربوط به مسئولیت های اجتماعی بنگاه ها را پوشش می دهند، اما سازمان های غیردولتی (NGOها) بر این اعتقادند که این خط مشی ها کافی نیستند زیرا موضوعاتی چون الزام شفافیت، دفاع از حقوق بشر و حفظ اکوسیستم های طبیعی را در بر نمی گیرند.

بانک ها از طریق ارتباط با مشتریان، کارکنان، دولت ها، سازمان های غیر دولتی و سایر ذینفعان، نقش مهمی در فرهنگ سازی و نفوذ در افکار و رفتار سایرین در رابطه با دو معضل جهانی توسعه پایدار و حفظ محیط زیست ایفا می نمایند. نقش بانک به عنوان نهاد تاثیر گذار بر فعالیت سایر بنگاه ها باید مبنای سایر فعالیت ها و استراتژی های در پیش گرفته شده توسط بانک قرار گیرد. به بیان دیگر، در نهادهای سازی مسئولیت های اجتماعی در سایر بنگاه های کشور بانک ها نقش رهبر و پیشرو را بر عهده دارند.

توجه به وضعیت اقتصادی و اجتماعی کشور و حفظ محیط زیست برای نسل های آینده انعکاس دهنده تکامل تفکر استمرار کسب و کار و نیاز به داشتن تفکر ارزیابی عملکرد بنگاه به صورت کوتاه مدت است. این طرز تفکر تاکید را از یک تمرکز نسبتا میان مدت به مدیریت ریسک های اجتماعی، اخلاقی و زیست-محیطی به سمت نوعی از رهبری مستمر و فعال هدایت می کند. نوعی از رهبری که به شناسایی و استفاده از فرصت های تجاری

برخاسته از توجه مستمر به تاثیر عملکرد بنگاه بر جامعه می پردازد. تدوام کسب و کار همچنین به معنای ایجاد یک جامعه یکپارچه و عادلانه از طریق مقابله با چالش هایی همچون انحصار مالی است.

در راستای دستیابی به اهداف ذکر شده، بانک ها می توانند از طریق عملکرد خود تغییری چشمگیر و اثرگذار بر سایر کسب و کارها و در نهایت جامعه داشته باشند. برخی از این اقدامات به شرح زیر است:

۱. برقراری ارتباط و جلسات مذاکره با ذینفعان جهت تعیین و الویت بندی سیاست های مسئولانه:

توجه به ذینفعان و برقراری ارتباط با آنان در خصوص موضوعات مورد توجه آنان و استفاده از این ارتباط به منظور آگاه سازی آنان از دستور کار بانکداری مسئولانه و اولویت گذاری این اقدامات می تواند درشناسایی و تحقق اهداف مسئولانه تاثیر مهمی داشته باشد.

۲. از بین بردن انحصار مالی:

انحصار مالی معضلی است که در همه جوامع در حال توسعه و توسعه یافته مشاهده و تجربه شده است. بنا بر گزارش سازمان ملل، بیش از ۲.۷ میلیارد نفر که رقمی بیش از نیمی از جمعیت کشورهای در حال توسعه است، روزانه با درآمدی کمتر از ۲ دلار زندگی می نمایند. بانک ها به عنوان مهمترین نهادهای مالی تاثیرگذار می توانند از طریق حمایت مالی از پروژه های افزایش توان مالی، ارائه مشاوره مالی و سرمایه گذاری، بهبود دسترسی به پس اندازها و همکاری مشترک با سایر نهادهای مالی از قبیل اتحادیه های اعتباری و موسسات میکروفاینانس که اغلب در ارتباط نزدیکتری با اقشار محروم جامعه هستند، معضل جهانی انحصار مالی را به عنوان یک هدف بلند مدت مورد چالش و مقابله قرار دهند. برخی از اقدامات قابل انجام در این راستا به شرح زیر هستند:

- آموزش و توصیه های مالی

- ایجاد دسترسی بانکی

- میکروفاینانس

- تامین و پشتیبانی مالی

۳. توجه به محیط زیست:

بانک ها به عنوان نهادهای اجتماعی بزرگ موظفند در پایه گذاری و اجرای سیاست های مربوط به حفظ و مراقبت از محیط زیست به صورت مسئولانه مشارکت نمایند.

۴. توجه به تشکل های مردمی و غیر انتفاعی (NGO ها):

بانک ها با برخورداری از دانش و تخصص در مدیریت مالی می توانند بزرگترین تاثیر را در رابطه با تشکلهای محلی و بهبود وضعیت اقشار کم درآمد و محروم ایفا نمایند. به علاوه، توجه به تشکل ها و برقراری ارتباط مناسب و تنگاتنگ با آنها می تواند در جذب افراد توانمند و نخبه به عنوان نیروی انسانی بنگاه موثر باشد. برخی از اقداماتی که در این راستا می توان انجام داد، به شرح زیر هستند:

- ارائه راهکار برای کمک به استقلال مالی و افزایش اعتبار اقشار کم درآمد و محروم
- تقویت و ارتقاء سطح تشکل های محلی درگیر با بانک
- تشویق و انگیزش کارکنان در تحقق آرمان های خیرخواهانه و مسئولانه خود در راستای کمک به بنگاه ها و موسسات خیریه

۵. توجه به کارکنان:

از آنجا که نیروی انسانی بدنه اصلی هر سازمان را تشکیل می دهند، دقت در انتخاب کارکنان نقشی تعیین کننده در کیفیت خدماتی که بانک ها ارائه می دهند خواهد داشت. توجه به گروه های مختلف اجتماعی از جنبه سن، جنسیت، نژاد و فرهنگ و اعمال نکردن تبعیض جنسی و نژادی در انتخاب و نگهداری کارکنان بخش مهمی از مسئولیت اجتماعی بنگاه را به خود اختصاص می دهد.

برخی نمونه های موفق بانک ها به شرح زیر است:

- دوپچه بانک آلمان، برنده جایزه توسعه پایدار در سال ۲۰۱۲، کار داوطلبانه کارکنان در سال ۲۰۱۱، فعالیتهای خیرخواهانه در سال ۲۰۱۰ و حقوق بشر در سال ۲۰۰۹.

- بانک دوحه برای دومین بار و طی ۲ سال پیاپی، برنده جایزه توسعه پایدار در سال های ۲۰۱۰-۲۰۱۱، بهترین بانک سبز در سال ۲۰۰۸، جایزه رهبری محیط زیست در سال ۲۰۰۸.
- بانک صنعتی چین برنده جایزه نوآوری در بانکداری سبز در سال ۲۰۰۸.
- بانک اسلامی شارجه واحدی را برای اجرای فعالیت های CSR افتتاح کرده است و پروژه های مرتبط با CSR را تعریف و اجرا می کند.

مورد کاوی مسئولیت اجتماعی شرکتی در چند بانک بین المللی

- پروژه کرم شب تاب

این پروژه که در ابتدای سال ۲۰۱۲ کلید خورده است یک سکوی آن لاین فراهم می کند که دانشجویان نزدیک به فارغ التحصیلی از طریق آن فرصت می یابند با اندیشمندان نامدار، برندگان جایزه نوبل و همچنین حامیان مالی ارتباط برقرار کنند. این پروژه به مشارکت کنندگان اجازه می دهد ایده ها و خلاقیت های خود را با یکدیگر در میان بگذارند و انجمنی فراهم می کند که در آن افراد می توانند به مباحثه های سازنده بپردازند. کردیت سویس یکی از بنیانگذاران این پروژه است و سه مسابقه مقاله در ۲۰۱۲ برگزار کرده است که اولین آن ها مسابقه رهبران نوظهور در ژانویه ۲۰۱۲ بود. ۳ داوطلب اول به کنفرانس سرمایه گذاری آسیایی در هنگ کنگ دعوت شدند.

- برنامه سرمایه گذاری موثر؛ ۱۰ سال فعالیت در زمینه اقتصاد خرد

برنامه سرمایه گذاری موثر پیش از هر چیز در زمینه اقتصاد خرد فعالیت می کند. این سرمایه گذاری ها معمولاً مختص کسانی هستند که به لحاظ اقتصادی دچار مشکل هستند و در کشورهای در حال توسعه به سر می برند. این افراد به این وسیله از وام های کوچک، بیمه و دیگر محصولات و خدمات مالی بهره مند می شوند در نتیجه آن ها هم می توانند کسب و کارهای کوچک به راه بیندازند و از حداقل معیشت برخوردار گردند. ۲۰۱۲ دهمین سالگرد فعالیت سویس کردیت در زمینه اقتصاد خرد بود. اقتصاد خرد همچنین یکی از راه های موثر برای

رسیدن به اهداف توسعه هزاره سازمان ملل می باشد. تعهدات اقتصاد خرد در این بانک اولین بار در سال ۲۰۰۲ آغاز گردید. این بانک در سال ۲۰۰۲ در بنیانگذاری یک شرکت سرمایه گذاری اجتماعی با عنوان سرمایه گذاری مسئولیت اجتماعی در زوریخ مشارکت نمود. در طول دهه ای که گذشت سویس کردیت همکاری های مستحکمی در این زمینه شکل داده است و علاوه بر ایجاد مزایای اجتماعی و زیست محیطی، راه های خلاقانه ای برای تولید سود مالی یافته است. تا به امروز بیش از ۲.۲ میلیون نفر در انتهای هرم درآمدی با استفاده از این ابتکار عمل ها از خدمات مالی این بانک بهره مند شده اند.

کردیت سویس همچنان خلاقیت ها و ابتکار عمل های خود را با مهارت و تخصص و منابع خود می آمیزد تا برای مشتریان خود، موسسات اقتصاد خرد و صاحبان بنگاه های کوچک ارزش ماندنی ایجاد کند و در نهایت فرصت های مالی را برای همه انسان ها ممکن سازد. تقریباً دو سوم جمعیت دنیا همچنان از دسترسی به خدمات مالی محروم هستند و بانک کردیت سویس به دنبال بهبود این وضعیت می باشد.

کسانی که در ته هرم درآمدی قرار دارند احتیاجات مختلفی دارند که از خدمات مالی هم فراتر می رود و در نتیجه کردیت سویس اهداف دیگر نظیر تولید محصول، پژوهش و ظرفیت سازی در زمینه های و حوزه های جدید و تازه مثل آموزش، کشاورزی، تغذیه و سلامت و انرژی را نیز مد نظر قرار داده است. موسسه پژوهشی کردیت سویس و بنیاد سکواب برای کارآفرینی اجتماعی مقاله ای در این زمینه با عنوان " بازتعریف سود توسط کارآفرینی اجتماعی " منتشر کرده اند، این مقاله در مجمع جهانی اقتصاد در داوس در سال ۲۰۱۲ ارائه گردید.

- بانک استاندارد چارترد

الف. فعالیت های داوطلبانه: بانک استاندارد چارترد یک بانک بین المللی است که شعبه مرکزی آن در انگلستان قرار دارد. این بانک همواره کارکنان خود را به انجام فعالیت های داوطلبانه تشویق می کند تا با تخصص خود به اجتماعی که در آن کار می کنند نفع برسانند. هر کارمند در سال از ۳ روز مرخصی با حقوق برای کار داوطلبی برخوردار است که از تعداد مرخصی های رسمی وی چیزی کم نمی کند. در سال ۲۰۱۲ رکورد روز داوطلبی در

میان کارکنان این بانک به ۸۶۳۰۰ روز رسیده است که نسبت به سال قبل ۳۱٪ افزایش داشته است و از تعداد هدف بانک که ۷۰۰۰۰ روز بوده هم تجاوز کرده است.

ب. برنامه های اجتماعی:

۱. یکی دیگر از برنامه های بانک استاندارد چارترد "بینایی به مثابه باور" است. برنامه "بینایی به مثابه باور" کمپینی جهانی برای جلوگیری از نابینایی قابل اجتناب است. این کمپین بین سال های ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۲ تعداد ۳۱ میلیون نفر را تحت پوشش قرار داده است. در سال ۲۰۱۲ این کمپین به دستاوردهای جدیدی در زمینه کسب منابع مالی رسیده است و بیش از ۵۵ میلیون دلار سرمایه جمع کرده است و به نیمه راه هدف خود که کسب ۱۰۰ میلیون دلار تا سال ۲۰۲۰ بوده، رسیده است. همچنین ۶ پروژه جامع مراقبت از بینایی در هشت کشور مختلف هم راه اندازی کرده است.

در کل بانک ۲۰ میلیون دلار به این کمپین کمک کرده است. در ۲۰ شهر در جاهای مختلف دنیا از این ۲۰ میلیون برای مراقبت بهداشتی و پزشکی از چشم استفاده می شود. از آن جا که در کشورهای فقیر و در حال توسعه نرخ نابینایی بسیار بالاتر از بقیه کشورهاست و بسیاری از این نابینایی ها قابل اجتناب هستند بانک با کمک به بهداشت چشم و چشم پزشکی با این نابینایی ها مبارزه می کند. مثلاً ۱۶ مرکز بینایی در بمبئی راه اندازی شده است که یکی از آن ها درست در وسط یکی از محلات زاغه نشین قرار دارد.

در فیلیپین مهم ترین دلیل نابینایی کمبود ویتامین آ است. ۷۰٪ از بچه هایی که از کمبود ویتامین آ نابینا می شوند در طول یکسال بعد می میرند. بانک اچ اس بی سی کمک کرده است که مراکز درمانی فیلیپین در میان افرادی که کمبود ویتامین آ دارند مکمل های حاوی این ویتامین توزیع شود و به صورت موازی برنامه های آموزشی در این زمینه ارایه می کند.

معیارهای انتخاب این بانک ها حرکت آنها در مسئولیت اجتماعی شرکتی در زمینه های بانکداری سبز ، کار داوطلبانه، آموزش، بهداشت، حقوق بشر، فعالیت های بشردوستانه و همکاری در پروژه های مبارزه با چالش های موجود در جامعه بوده است.

نهادینه سازی مسئولیت اجتماعی در صنعت بانکداری ایران

با توجه به اهمیت مسئولیت اجتماعی بنگاهها در عرصه ملی و بین المللی و با توجه به روند اجتناب ناپذیر جهانی شدن، صنعت بانکداری کشور ملزم است به منظور ارتقاء وضعیت اقتصادی و وجهه سیاسی کشور در سطح بین المللی و به منظور جلب اعتماد و حمایت سرمایه گذاران داخلی و خارجی، حرکت به سوی مقوله جهانی سرمایه گذاری و وام دهی مسئولانه را در دستور کار خود قرار دهد.

در این راستا، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به عنوان نهاد تنظیمی و نظارتی بانک ها، موظف است با ایجاد زیرساخت های لازم جهت نهادینه سازی مسئولیت اجتماعی در بانک های کشور روند مسئولیت پذیری اجتماعی را در صنعت بانکداری و در پی آن سایر صنایع کشور تسهیل و تسریع نماید. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می تواند با وضع قوانین و استانداردهای عملکردی مناسب برای نظارت بر فعالیت بانک ها از جنبه توجه به مسئولیت های اجتماعی به نظارت و کنترل بانک ها بپردازد. به عنوان مثال، می توان به برگزاری کنفرانس ها و سمینارهای مربوط به مسئولیت اجتماعی در صنعت بانکداری، ایجاد کمیته های مبارزه با رشوه، فساد مالی و پولشویی، الزام ارائه گزارش های سالانه مسئولیت اجتماعی برای بانک ها، الزام شفافیت و آشکار سازی اطلاعات بانکی به ذینفعان و همچنین قرار دادن استانداردهای مناسب برای بانک ها به عنوان مهمترین نهادهای سرمایه گذاری فعال در جامعه اشاره نمود. به علاوه، با توجه به اهمیت و ارزش روزافزون بانکداری اسلامی در دنیا و همچنین جلب توجه سرمایه گذاران و مشتریان به این نوع بانکداری، یکی از خطوط اصلی فعالیت های بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می تواند ارائه خدمات بانکی اسلامی در سطح داخلی و بین المللی باشد.

سرفصل اقدامات لازم برای تحقق مسئولیت اجتماعی بنگاه ها

به منظور دستیابی به اهداف فوق و در راستای پیاده سازی مسئولیت اجتماعی بنگاهها به صورت زیربنایی و در سطوح مختلف می بایست اقدامات زیر انجام گیرد:

- سطح نظری و مفهومی

به منظور تحقق اهداف مسئولیت اجتماعی، ابتدا باید نظریات و تئوریهای مربوط به مسئولیت اجتماعی مورد بررسی قرار گیرد. همچنین، از جنبهٔ واژگان، با توجه به وجود واژه های مشابه ای چون Corporate Governance, Ethics, Sustainability و Corporate citizenship، باید واژه مناسب انتخاب و وارد ادبیات مدیریت شود.

- سطح کلان قانونگذاری و سیاستگذاری

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، به عنوان نهاد ناظر بر صنعت بانکداری کشور، می تواند، با وضع مقررات لازم، صنعت بانکداری و در پی آن سایر صنایع را به سمت فعالیت مسئولانه هدایت نماید. به عنوان مثال، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می تواند با الزام صدور گزارش عملکرد مسئولانه سالانه توسط بانک های کشور یا وضع مقررات مرتبط با سرمایه گذاری و نحوه اعطای تسهیلات مالی به بنگاهها توسط بانکها بر اساس تاثیرات اجتماعی فعالیت مورد نظر، بنگاهها را به سمت فعالیت مسئولانه سوق دهد. علاوه بر اعمال نظرهای قانونی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می تواند با ایجاد مکانیزم های انگیزشی به تحقق هر چه بهتر مسئولیت اجتماعی در بنگاهها اقدام نماید. در این راستا، برخی از اقدامات مقرراتی- انگیزشی قابل اجرا توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به شرح زیر هستند:

- تشویق به ارائه راهکارهای نوآورانه، توجه به توسعه مستمر و ارائه برترین شیوه کسب و کار مسئولانه در

صنعت بانکداری

- ایجاد کمیته ها و پایگاه های مبارزه با رشوه، فساد مالی و پولشویی
- قرار دادن استانداردهای عملکردی مرتبط با مسئولیت اجتماعی در بانک ها
- الزام ارائه گزارش های سالانه مسئولیت اجتماعی برای بانک ها
- الزام بانک ها به شفافیت و آشکار سازی اطلاعات بانکی به ذینفعان

- سطح عملیاتی

به منظور تحقق و پیاده سازی مسئولیت اجتماعی در بنگاه های کشور و خصوصا بانک ها لازم است دو خط مطالعاتی ترسیم گردد. نخست، با بررسی روند تکاملی مسئولیت اجتماعی بنگاهها در کشورهای توسعه یافته و نحوه پیاده سازی و تحقق اهداف مسئولانه آشنایی لازم با این حوزه به عمل آید. پس از آن، با انجام مطالعه در مورد وضعیت اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و همچنین وضعیت صنعت بانکداری در داخل کشور در مورد چگونگی پیاده سازی این اقدامات تصمیم گیری لازم به عمل آید.

محورهای اصلی مسئولیت اجتماعی

به منظور نهادینه سازی مسئولیت اجتماعی در بانک های کشور مسائل محوری زیر باید مورد بررسی قرار گیرند:

- اهمیت مسئولیت اجتماعی بنگاه و مفاهیم مشابه در نظام بانکداری بین المللی
- بررسی ابعاد مختلف مسئولیت اجتماعی در ارتباط با بانکداری ملی و بین المللی و درجه اهمیت آنها

- سرمایه گذاری مسئولانه

- میکروفاینانس و بهبود وضعیت خدمات مالی برای طبقات محروم جامعه

- مبارزه با پولشویی

- فساد مالی و اداری

- شفافیت در عملکرد مدیران

- مروری بر گذشته و وجود مسئولیت اجتماعی در نظام بانکی کشور
- مروری بر تحولات مسئولیت اجتماعی بنگاه ها در بانکداری منطقه ای و جهانی
- تبیین چشم انداز مسئولیت اجتماعی برای بانک های کشور از طریق بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
- الزام بانک ها به ارائه گزارش های سالانه مسئولیت اجتماعی
- الزام آشکارسازی و ایجاد شفافیت در نظام بانکی کشور

منبع:

<http://www.shara.ir/view/۱۸۱۷۷>